

Bomen beschermen door opname in het bestemmingsplan

VEEL GEMEENTEN GEBRUIKEN HET BESTEMMINGSPLAN OM DE GROEIPLAATSEN VAN WAARDEVOLLE EN MONUMENTALE BOMEN BESCHERMING TE BIEDEN. DE VIER GROTE GEMEENTEN, AMSTERDAM, ROTTERDAM, DEN HAAG EN UTRECHT, DOEN DIT HELAAS NIET. LEEUWARDEN, ARNHEM, NIJMEGEN EN TILBURG WEL.

Het meest gebruikte argument om bomen niet in het bestemmingsplan op te nemen is dat er al bescherming wordt geboden door de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) of de lokale bomenverordening. Hierin wordt het vellen van (bepaalde) bomen verboden tenzij daarvoor een omgevingsvergunning is verleend. Wanneer de groeiplaats van een boom ernstig wordt aangetast, valt dit meestal ook onder het begrip 'vellen'. In bijna alle APV's en bomenverordeningen wordt onder 'vellen' namelijk ook begrepen 'het verrichten van handelingen die de dood of ernstige beschadiging van een boom tot gevolg kunnen hebben'. Voor deze handelingen is dus ook een omgevingsvergunning nodig als het om kapvergunningplichtige bomen gaat¹.

VOORAF GEBIED BEPALEN

Maar hoeveel mensen weten dat werkzaamheden bij een boom, zoals afgraven, ophogen en grondwaterstand verlagen, de conditie van de boom ernstig kunnen aantasten en afsterven tot gevolg kunnen hebben? Ook aannemers zijn hiervan vaak niet op de hoogte en meestal wordt pas achteraf geconstateerd dat een boom onherstelbare schade is toegebracht. Bij werkzaamheden in de Amsterdamse Zuidas is vorig jaar verschillende malen zo dicht bij bomen gegraven dat deze uit veiligheidsoverwegingen moesten worden gekapt. Het is dus veel beter om vooraf te bepalen welk gebied rondom een boom beschermd is en voor welke handelingen binnen dat gebied een omgevingsvergunning nodig is. Dan staat vooraf vast wat niet mag en moet degene die toch handelingen wil verrichten aantonen - bijvoorbeeld met een Bomen Effect Analyse (BEA) - dat de werkzaamheden geen nadelige effecten op de bomen zullen hebben.

De beste manier om dit bereiken is om in het bestemmingsplan een gebied rondom de boom aan te wijzen waarbinnen de boombedreigende handelingen alleen met een omgevingsvergunning zijn toegestaan. Om te voorkomen dat voor het vellen of voor handelingen met nadelige gevolgen voor een boom twee omgevingsvergunningen moeten worden aangevraagd, één op grond van de APV of bomenverordening en één op grond van het bestemmingsplan, kan in het bestemmingsplan worden opgenomen dat het verbod niet van toepassing is op handelingen die reeds mogen worden uitgevoerd krachtens een verleende omgevingsvergunning voor de activiteit vellen.

De grond is meer dan 20 cm afgegraven

JURISPRUDENTIE RAAD VAN STATE

Helaas wordt uit de jurisprudentie van de Raad van State niet echt duidelijk wanneer de gemeente bomen in het bestemmingsplan moet beschermen. De ene gemeente (Heerenveen) mag dit weigeren met een beroep op de ruime definitie van vellen in de APV², de andere gemeente (Loon op Zand) niet³.

De zaak Loon op Zand is interessant vanwege de overwegingen van de Raad van State over de omvang van de kwetsbare boomzone. Het ging hier om een bestemmingsplan voor acht woningen. Het bouwvlak van twee woningen lag deels binnen 1,5 meter van de kroonprojecties van waardevolle bomen. In een brief van onderzoeksbureau Schalklinde 10 stond dat deze bomen bij de bouwwerkzaamheden beschadigd zouden kunnen worden. Gelet hierop was de instandhouding van de waardevolle bomen onvoldoende gewaarborgd. De gemeente moest het plan aanpassen en stelde de omvang van de kwetsbare boomzone vervolgens vast op de kroonprojectie vermeerderd met 1,5 meter. De projectontwikkelaar voerde daartegen aan dat door deze wijze van bestemmen twee kavels niet konden worden bebouwd.

In de einduitspraak speelde de bomenposter 'Werken rond bomen' uit 2013 een belangrijke rol. Volgens deze poster omvat de kwetsbare boomzone de kroonprojectie vermeerderd met 1,5 meter. De Raad van State wijst erop dat de poster vermeldt dat werkzaamheden en opslag van materiaal binnen de kwetsbare boomzone alleen met een goedgekeurd werkplan zijn toegestaan en dat de randvoorwaarden om tot een goedgekeurd werkplan te

komen, worden opgesteld aan de hand van een BEA. Van belang was ook dat het college van burgemeester en wethouders eerder een omgevingsvergunning voor het vellen van de bomen had geweigerd en dat in het desbetreffende besluit stond dat bij het realiseren van bouwplannen 1,5 meter buiten de kroonprojecties gebleven moet worden. De gemeenteraad heeft volgens de Raad van State dan ook juist gehandeld door de kwetsbare boomzone in het bestemmingsplan vast te stellen volgens de bomenposter.

OMGEVINGSWET

Vermoedelijk zal over enkele jaren de Omgevingswet in werking treden. Het verbod om bomen te vellen of de groeiplaats van bomen te beschadigen moet dan in het omgevingsplan worden opgenomen. Wie toestemming wil hebben om het verbod te overtreden, kan een omgevingsvergunning aanvragen om af te wijken van het omgevingsplan. Overigens zullen de huidige bestemmingsplannen voorlopig nog blijven gelden. Zij vormen samen met een aantal andere plannen het *omgevingsplan van rechtswege*. Waarschijnlijk zal het pas tien jaar na inwerkingtreding van de Omgevingswet noodzakelijk zijn om een 'echt' omgevingsplan te hebben. Ook de APV of bomenverordening zal nog geruime tijd blijven bestaan. De regels over het vellen van houtopstanden zijn geen onderdeel van het *omgevingsplan van rechtswege*. Wanneer het noodzakelijk is om een 'echt' omgevingsplan te hebben, zullen deze regels in het omgevingsplan opgenomen moeten zijn, maar zelfs dat is niet zeker. Volgens de huidige teksten behoeft bij de vaststelling van een omgevingsplan namelijk slechts rekening te worden gehouden met deze regels. Dit betekent dat de APV of bomenverordening nog naast het omgevingsplan kan functioneren. 🌿

Tijdelijke rechtbank Amsterdam - de wilgen in het plantsoen voordat de bouw begon, april 2015

Tijdelijke rechtbank Amsterdam - in strijd met de afspraken is het maaiveld verlaagd voor het aanbrengen van basaltspilt

1 ABRvS 19 december 2007, nr. 200702955/1: het aanbrengen van grond is een handeling die moet worden gekwalificeerd als vellen in de zin van artikel 4.5.1, tweede lid, van de APV Arnhem.
2 ABRvS 14 oktober 2015, nr. 201501965/1/R4 (Heerenveen).
3 ABRvS 5 augustus 2015, nr. 201500038/1/R3, tussenuitspraak; 29 juni 2016, nr. 201500038/3/R3, einduitspraak (Loon op Zand).